

POZBAWIĆ (41) *vb pf*

o oraz a jasne (w tym w a 1 r. błędne znakowanie).

inf pozbawić (16). ◇ *fut* 2 sg pozbawisz (1). ◇ 3 sg pozbawi (3). ◇ 1 *pl* pozbawimy (1). ◇ *praet* 1 sg *m* pozbawiłem (1). ◇ 2 sg *m* -ś pozbawił (2). ◇ 3 sg *m* pozbawił (5). *f* pozbawiła (2). ◇ 3 *pl m pers* pozbawili (2). ◇ *imp* 2 sg pozbaw (3). ◇ *con* 2 sg *m* byś pozbawił (1). ◇ 3 sg *m* by pozbawił (1). ◇ 2 *pl m pers* byście pozbawili (1). ◇ 3 *pl subst* by pozbawiły (1). ◇ *con praet* 3 sg *m* by był pozbawił (1).

Sł stp notuje, *Cn brak*, *Linde XVII w.*

Sprawić, aby ktoś przestał coś mieć, czemuś podlegać [kogo (A) czego a. kogo (G)] (41) :

a. *O sprawach pożądanых: spowodować utratę, odebrać; auferre PolAnt* (29) : Ale mięś nadźśioftro zdradzał/ A fałżywie tu nádchadzał: Zażrząc mi dobrą moiego/ Chcąc mię pozbawić wżyftkiego *BierEz* Q4; *BibRadz Iob* 34/5; tak wiele w okół [nieprzyjaciół]/ ilé Sąśiad maćie. Myślą o dobrym wálżym/ á pátrzą pogody/ Iákoby was pozbawić do końca świebody. *KochZg* A2v; *Mącz* 157d; *OrzQuin* G4v; *WierKróc* A2v; *PaprPan* Hh4; Lepźeć to nam łtaranie łkarb táki gotowác/ Ktorego mol áni rdzá nie może zepłowác. Niż świátá obłudnego łprawámi fię báwić/ ktory dobrą wiecznego może nas pozbawić. *ArtKanc* L2v; *Cny oyćiec twóy* [...] łlawę nieśmiertelną po łobie zołtáwił/ Któréy/ byś miał to co chcefz/ tybyś go pozbawił. *GórnTroas* 22; *OrzJan* 12.

W charakterystycznych połączeniach: pozbawić czci, dobra wiecznego, dostojności, jurgieltow, państw, prawa, świebody, urzędow, wszystkiego, zdrowia.

Zwroty: »pozbawić krolestwa« (1): *Aliquem regno fraudare, Pozbawić kogo krolestwa/ álbo podeidź kogo w krolewftwie. Mącz* 136b.

»pieniędzy pozbawić« = *ukraść pieniądze* (1): Powyada ze pyenyadze kthorych łzyą przynym bycz wyelye domnymawali myal wipatrzicz, a pothem Szyrpowłkyemv onych kądibi ye przechowiwal dacz znacz. Abowyem pyenyedzy thich onego miłżlili pozbawycz. *LibMal* 1546/111v.

»świata [= życia] pozbawić« (1): *A Tropos* [!] iádowita/ brátá ołtátniego/ Siemiona Kxiążę Słuckie mężá przeważnego/ Ná cel lołow niełzczęłnych z przętká połtáwiłá/ Ołtátniego Dźiedźicá świátá pozbáwiłá. *KołakCath* B2v.

»żywota pozbawić« = *auferre spiritum, extinguere animam, sanguinem vitamque eripere Mącz* [szyk zmienny] (7): Strzeże s[ie o]d ludzi wszytkich. By sie na[ń] kto nie nasadził, Żywot[a] g[o] nie pozbawił *BierRozm* 13; *Spoliare et privare idem, Privare communi lucae, Pozbawić kogo żywotá. Mącz* 322d, 346c, 408c, 416a; *Christus* [...] każe przez ćierpliwość dułżę łwá záchowác/ każe nogi drugim vmywác: á oni [papieżowie] miáłto ćierpienia trapią inłżych: [...] nie tylko przełłáduiá/ ále też y żywotá pozbawić vsiłuią. *CzechEp* 51; *GórnTroas* 20.

W przeni (6) :

Zwroty: »pozbawić dusze [= życia]« (1): Wielka nádemną łáłká twoiá: Práwieś mię wrócił od podwoiá Piekielnéy furty/ [...] Lecz oto znowu ná mię włtáli Swowolni ludzie/ y zuchwáli: Chcąc mię pozbawić dułże moiéy [et synagoga potentium quaesierunt animam meam *Vulg* 86[85]/14] *KochPs* 129.

»gardła [= życia] pozbawić« (5): *BierEz* Ov; *LibMal* 1543/70v; Włátry z północnym morzem ná mię fię zmówiły/ Aby mię niewinnégo gárdłá pozbáwiły. *KochFr* 66; ludzie [...] o tym z piłnością

İpołecznie radzili. Aby onych dwu İmokow gardł iako pozbawić *CzahTr* E2v; Tak ten winen [!]/ gdy kogo wiedzac niewybawi/ İak ow/ co włafn rek gardł go pozbawi. *GosłCast* 70.

Przen: *W antropomorfizowanym opisie gry w szachy (1) :*

Zwrot: »gardł pozbawić« (1): Biatego piefzk wnet gardł pozbawił/ A łam n iego mieyfcu łie złtawił. *KochSz* B.

a. *O utracie kogoś bliskiego (2) :* gdy on rad zaczeli/ aby niemowitk witych twoich mordowali/ [...] tedyś ty łie pozbawił obfitości dziatek [*in correptionem illorum abstulisti multitudinem filiorum*]/  w gwałtowney wodzie İpołus łie potracił. *BudBib Sap* 18/5; *WisznTr* 8.

b. *O sprawach niepożdanych: uwolnić, wyzwolić od kogoś lub czegoś; levare Macz (12) :* *BierEz* A4v; *KlerPow* 7; *Solvi curis ceteris*, Pozbawiłem was ynłzych prac. *Macz* 400b, 190a; Z taiemny zmadzy oczysć mi/ moy boże. Pozbaw mi pychy *KochPs* 27, 49, 174; nieborak *Midas* [...] Rec do nieb wnołł/ Odkupł Panie/  tey Głodny hoynołci pozbaw/ y nedze bogatey. *KochDz* 107; *WerKaz* 301; Bo iako wiem żem łie raz ieden vrodził/ Takżem też y raz İmutna vmrzeć vmyłłi. Miecż ten coł go przepomniał/ wnet tę łkończy trwoę/ Teiknice mi pozbawi y zdrowia niebogę. *PudłDydo* B5; [*BusLic* 4].

W charakterystycznych połczeniach: pozbawić burd, frasunku, głodnej hojnołci, mek piekielnych, nedze, połsmiewcow, prac(e) (2), pychy, tesknice, trudnołci, zdrowia [= życia].

Zwroty: »grzechu pozbawić« (1): Przeto mamy [...] zawżdy y n włzelkim mieyfcu iemu [*Bogu*] z to dziekow/ że on z miłolłierdzia łwego/ nas ludzie łtracone grzechu pozbawić/ Szatanowi odiać/ w łłk przyiać/  dziedzictwem Niebiełkim vbogcić raczył. *KarnNap* B2.

»okow pozbawić« (1): A day by pychy tobie brzydkiy łil Do łerc mego nigdy niewchodzil/ Tak mi n wieki procz trudnołci włzelkiy/ Okow pozbawilż bezbożnołci wielkiy. *SzarzRyt* A4.

Synonimy: **a.** odebrać, odjć, wzić, zabrać; **b.** uwolnić, wyzwolić.

Formacje współrdzenne cf BAWIĆ.

Cf POZBAWIENIE, POZBAWION